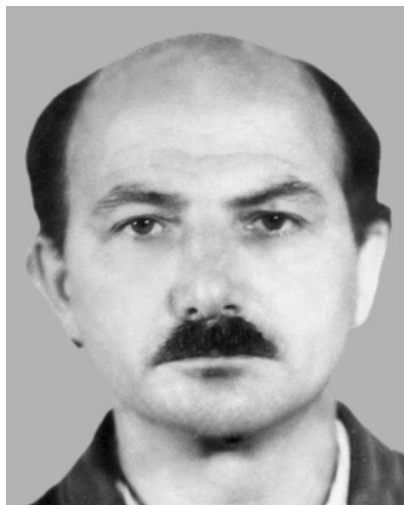

ВОРОБІЙОВ Микола Панасович (12. 10. 1941, с. Мельниківка, нині Смілян. р-ну Черкас. обл.) — поет, художник. Національна премія України імені Т. Шевченка (2005). Навч. на філос. факультеті Київ. університету (1965– 68). Дебютував 1962 у г. «Молодь Черкащини» добіркою віршів з передмовою В. Симоненка. Став відомий 1965 завдяки публікації добірки поезій у ж. «Дніпро» (№ 3). Рукопис першої зб. «Срібний перстень» здав до видавництва «Молодь» у травні 1966 («внутр. рецензенти» В. П'янов та І. Драч оцінили рукопис позитивно). Рукопис другої зб. поезій «Зелені трав'яні зайчики» був прийнятий до розгляду видавництвом «Веселка» у липні 1967 й дістав позитивні рецензії В. Шевчука та П. Воронька. Рукопис третьої автор. зб. «Без кори» також 1967 потрапив до видавництва «Радянський письменник». У внутр. відгуку на нього І. Драч писав: «Я гадаю, що рукопис поезії Воробійова дуже цінний для видавництва — якомога швидше треба допомогти молодому поетові видати книжку — тут багато прекрасних віршів, за які буде вдячний читач і які надзвичайно цікаво вплинуть на поетичний процес молодшої української літератури. Маємо справу з надзвичайно обдарованим автором». Проте передбачуваному І. Драчем впливові В. на естетику й поетику укр. вірша здійснитися не судилось. Восени 1967 за вказівкою КДБ на митниці Бориспіл. аеропорту у Віри Вовк, котра відлітала до Бразилії, були знайдені і вилучені рукописні збірки поезій В.: «Срібний перстень», «Без кори» і «Букініст» (єдиний оригінал останньої загубився в архівах КДБ). Спроба несанкціон. публікації на Заході була розцінена як «ідеол. диверсія», а сам поет 1968 відрахований з університету. Жодна з офіційно представлених ним до видання збірок світу так і не побачила. Від того часу й до горбачов. «пере-

будови» серед. 80-х, виходу першої зб. «Пригадай на дорогу мені» (1985), а ще точніше — до прийому в СПУ 1987 В. щорічно смикатиме КДБ задля «задушевних розмов». Проте на жодну «співпрацю» з системою В. ніколи не піде, а тому працюватиме сторожем колгосп. саду (1968), пожежником Київ. драм. театру ім. І. Франка (1969), інж. Центр. респ. ботан. саду АН УРСР (1969–71), матросом річк. опор. пункту № 6 (1972), охоронцем Київ. інституту нар. господарства (1973), поштарем (1974), м. н. с. ЦДАМЛМ України (1975–77), молодшим ред. Укрхудожпрому та Респ. б-ки ім. КПРС (1975– 82), робітником пожежно-профес. охорони Київ. молодіж. театру (1983) та пожежником учбової кіностудії Інституту театр. мистецтва (1984–90). Типова «внутр. еміграція», життя в «андерґраунді», що стосується кожного з поетів т. зв. київ. школи (М. Воробійов, В. Кордун, В. Голобородько, М. Григорів та ін.). Але ця соц. алієнованість поета спричинена також його світоглядом та естетикою, несумісними з казенними настановами часу і незаторкнутими його кон'юктурою. У 60–70-і рр. модерні, метафіз., складні для пересіч. читача твори В. цілком слушно викликали підозри та заперечення з боку офіц. критики, бо були чистим мистецтвом слова, заангажованого в проблематику буття, а не волю влади. Становлення лірич. «я» відбувається тут і тепер в індивід. (себто первинному) «довизначенні» явищ, речей і станів. Адже «можна народитися, бути, тільки порвавши спочатку так звані органічні чи природні зв'язки, які склалися незалежно від тебе» (М. Мамардашвілі). Акт поет. свідомості В. і починається з такої «природної редукції на собі, — зрізання всього, щоросло, всіх ідолів крові, ґрунту й пристрасті для досягнення певного метафізичного нульового стану. Стану ніби якоїсь можливої (але ще ніякої!) іншої істоти, яка чи не марсіанським — першим! — поглядом дивиться на наші ворущіння і коґнітації. Це знайома нам редукція до метафізичної межі світу з її кінцевим пунктом, де всі факти і стани рівноправні й рівнобайдужі, всі — рівновипадкові, як і їх смислова ієрархія й субординація» (М. Мамардашвілі). Натурфілос. поезія В. народжується з особистіс. духов. субстанціоналізації цього «метафізичного нульового стану». Остаточна сполученість (у точці первісного відліку) особистості й вічної безкінечності світу є вищою мірою гуманістична, бо спростовує категорію небуття. Невбуття немає — є безкінечність переходів одного в інше, хоча ми шкодуємо за тим і тим, є «воля і сум» — одне велике тремтіння, що пронизує воду, камінь, дерево, небеса і людину. Окрім іншого, саме тут — витоки отієї індивід. свободи, або, точніше, волі, що ніяк не вписувалася в ідеол. матрицю доби і цілком слушно

викликала гостре занепокоєння влади. Поет. зміст лірики В. і ясний до пронизливості (символ. смисли слова редукуються до першонайменування), і незбагнений, часто непохопний для дискурсив. мислення, бо між лірич. «я» і дійсністю, яку це «я» сприймає всіма почуттями і першономінує майже дитинно, не існує «третьої сили» — сусп. свідомості у вигляді досвіду типових реакцій, запитів, навіть потреб, у вигляді апеляції до цієї свідомості, неодмінної з точки зору дискурсії. Психол.-емоц. порухи цього «я» виникають не з устал. уявлень про світ, а з усталення світу в актах його естетич. розпізнавання. Художні враження В. (що можуть стосуватися будь-чого, зокрема й проблематики нац., а ширше — морал. буття, й аж ніяк не зводяться до відсторон. меандрів уяви чи словес. гри) не потребують доказу, не апелюють до об'єктив. досвіду і знання, вони — самодостатні. Це й зумовлює образну пластику його письма, ущільненого в головному для поета жанрі верлібру до рідкіс. чистоти. В. віддавна виступає з оригін. маляр. роботами, що були представлені, зокрема, на виставці Укр. галереї в Торонто (1992), в Мемор. квартирі-музеї П. Тичини (автор. виставка

«Весна», Київ, 1992), на бієнале «Українські примітивісти» (Київ, 1993), «Білий дощ» (галерея «Ірен», Київ, 2001) та ін. Для малярства В. характерна оригінальність образ. форм і метафоричність композицій, в яких можна помітити творче поєднання фольклор. традицій зі здобутками укр. авангарду (картини «Небесне дзеркало», 1975; «Але я в червоному», 1988; «Вісники дощу», 1990; «Нічний метелик», 1993; «Співи пташок», 2000; «Клітка — балкон — іній — сон», 2003). На Київ. кіностудії хронік.-докум. фільмів про В. — поета і художника — знято фільм «Майстер» (реж. П. Волошин, 1989). Лауреат літ. премій ім. П. Тичини (1992), «Благовіст» СПУ (1993), «Від Приятелів Руху» (США, 1994).

Основні твори

Пригадай на дорогу мені. К., 1985; Місяць шипшини. К., 1986; Ожина обрію. К., 1988; Прогулянка одинцем. К., 1990; Верховний голос. К., 1991; Іскри в слідах. К., 1993; Човен. К., 1999; Срібна рука. Л., 2000; Слуга півонії. К., 2004.

В. П. Моренець

Бібліографічний опис:

Воробйов Микола Панасович / В. П. Моренець // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-29737>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).